

Veszélyben a brit tudomány?

BENCZE GYULA

Az EU-ból való kilépéssel kapcsolatos júniusi népszavazás óta a brit tudományos közösség csak kapkodja a fejét és tanácstalanul forgolódik. A kérdéssel rengeteg cikk foglalkozik 2016 júniusa óta.

A brit tudományos közösség vezetői igen komor jóslatokba bocsátkoznak arról, hogy mi lesz a hazai kutatással és fejlesztéssel. A tudósok arra figyelmeztetnek, hogy a brit kutatásnak okozott kár csak egyike lesz azoknak az akaratlan, de nagymértékben megdöntött következményeknek, amit az EU-ból való kilépéssel kapcsolatos népszavazás okozhat.

A Royal Society több mint 150 tagja, köztük *Stephen Hawking*, a *Times*-hoz írt nyílt levélben ellenzi az EU-ból való kilépést [1], mivel a Brexit „katasztrófa lenne az Egyesült Királyság számára”. Ahogy a tudósok fogalmaztak: „A legjobb kutatóinkat a kontinentális Európából toborozzuk, beleértve azokat a fiatalokat, akik EU-ösztöndíjat kaptak és úgy döntöttek, hogy nálunk fognak dolgozni... Az a körülmény, hogy képesek vagyunk megszerezni és támogatni a legtehetségesebb európaiakat, biztosítja a brit tudomány jövőjét és a legjobb tudósokat a világban ráveszi, hogy ide jöjjenek.

Theresa May brit miniszterelnök igyekszik csillapítani a kedélyeket, és a Royal Societyhoz írt levelében kijelentette, hogy a kormány „elkötelezettsége a tudomány és kutatás iránt továbbra is rendíthetetlen marad.” [2]. Közölte továbbá, hogy egy *UK Research and Innovation (UKRI)* nevű testületet hoz létre, amely figyelemmel fogja kísérni a különböző kutatási tanácsok tevékenységét. Az, hogy a tudományral kapcsolatos ügyek az új *Kereskedelmi, Energia és Ipari Stratégia Minisztérium (Department for Business, Energy and Industrial Strategy)* hatáskörébe fognak tartozni, „nem jelzi bármiféle csökkenését annak a magas prioritásnak, amely az oktatásnak és kutatásnak kijár.” Hangsúlyozta továbbá, hogy a Brexitnek nem lesz semmiféle káros következménye a tudományra nézve.

A kutatók attól félnek, hogy a kormány nem fogja pótolni a az EU által adott támogatást, ami évente 1,2 milliárd euró, közel egytizede a kormányzervezetek által folyósított teljes kutatási támogatásnak. A kutatói közösség azonban még jobban fél attól, hogy a külföldi együttműködő partnerek elfordulnak tőlük, és az ország egyetemei elszigetelődnek a kutatás élvonalától. Az a körül-

mény, hogy a brit kutatási tevékenység szerves része „a páneurópai konzorciumnak”, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Anglia a tudományos publikációk számát tekintve a legjobb országok között van. A tudományos körök arra is emlékeztetnek, hogy a brit egyetemek, amelyek a világ legjobbjai között vannak, rengeteg kiemelkedő képességű külföldi szakembert alkalmaznak. Hasonló módon a posztgraduális és doktori programok nagy részét is a kontinensről származó fiatal tudósok nepeztik be.

Két friss (2016. évi) Nobel-díjas tudós is bekapcsolódott a vitába, és hangsúlyozta, hogy a kormány Brexittel kapcsolatos politikája elriasztja a kutatási elit tudósait a brit kutató-laboratóriumoktól [3].

Duncan Haldane fizikai Nobel-díjas megjegyezte, hogy felmerült a Princeton Egyetemi állásából Nagy-Britanniába való visszatérése: „Néhány éve komolyan fontolgattam, hogy visszatérek, mivel azt mondták, hogy lehetőség nyílik egy 5 millió eurós ERC támogatás elnyerésére. Ez sokkal nagyobb

meglenne a B tervem... ezek nem jó hírek a brit tudomány számára. Van egy csomó dolog, amit különösen egy skót nem tehet meg.”

Az is jogos kérdés, hogy a külföldieket ezután is szívesen látják-e majd a brit laboratóriumokban, valamint a brit kutatók továbbra is részt vehetnek külföldi együttműködésekben. *Jocelyn Bell Burnell*, a Royal Society, Edinburgh elnöke hívta fel a figyelmet arra, hogy a vezető skót egyetemek kutatóinak egyharmada EU-tagállamokból kerül ki.

2017. elején egy több mint 1000 egyetemi kutató részvételével végzett felmérés azt az eredményt adta, hogy ha az ország kilép az Európai Unióból, ez tudományos exodushoz fog vezetni. A megkérdezett professzorok és egyetemi előadók 42%-a mondta, hogy a kilépés miatt valószínűleg elhagyja a brit felsőoktatási szektort. Ez az arány még nagyobb volt (76%) az University College Union által alkalmazott nem brit állampolgár kutatók között, ami csak Londonban tízezer főt jelent.

„Az, hogy képesek vagyunk ide vonzani és alkalmazni a legtehetségesebb európaikat, biztosítja a brit tudomány jövőjét és arra bátorítja a világ legjobb kutatóit, hogy ide jöjjenek.” [4].

A hazai olvasókban a hírekkel kapcsolatban két kérdés merülhet fel. Tényleg olyan nagy a tudományt fenyegető veszély, mint amitől a brit kutatók félnek? Nem lehet, hogy pesszimizmusuk egy kicsit túlzott, annak ellenére, hogy kiemelkedő tudósok hívják fel a veszélyekre a figyelmet? Élesebben fogalmazva: kinek lehet igaza a brit tudomány jövőjét illetően, a tudósoknak vagy a politikusoknak? A másik kérdés már gyakorlati jellegű: ha valóban létrejön a brit tudósok exodus, akkor ki fog dolgozni a brit kutatásban és fejlesztésben? Lehet, hogy a politikusoknak kell majd a hiányzó tudósok helyébe lépni? ●

Irodalom

1. Brexit would be a disaster for UK science, say scientists, *The Guardian*, 2016. március 10.
2. Theresa May reassures UK scientists in wake of Brexit fears, *New Scientist*, 2016. július 28.
3. Brexit „not good for news for science” warn new Nobel laureates, *The Guardian*, 2016. október 06.
4. Brexit vote drives UK academics to think about leaving, *Nature*, 2017. január 9.

A friss brit Nobel-díjasok: Haldane és Stoddart

támogatás volt, mint amit itt kaptam. Ezeknek az ösztöndíjaknak az a fő célja, hogy hazatérésre ösztönözzék az eredményes tudósokat. E nélkül nagyon nehéz visszahozni az embereket.”

A másik, skót kémiai Nobel-díjas, *Sir Fraser Stoddart* arra hívta fel a figyelmet, hogy a kormány tervei a bevándorlás feltételeinek szigorítására elriaszthatják a legjobb brit és külföldi tudósokat. „Nagyon zavarnak az Egyesült Királyságban folyó viták... Bármilyen, ami az emberek szabad mozgását akadályozza, negatív hatással van a tudományra... ha fiatal kutató lennék Nagy-Britanniában, már